

نشریه علمی - تخصصی بنیاد اندیشه
سال اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۹۴

ویژه انتخابات

مراکز پخش

افغانستان - کابل: دفتر مرکزی، کارته سه، سرک سه،
خانه شماره ۱۸۷،

شماره تماس: ۰۰۹۳۷۸۹۱۷۱۱۴۴

ایمیل: bonyad.andisha@gmail.com

مزار شریف: تقی واحدی، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۰۰۵۳۹۳۶۶

هرات: عبدالواحد رفیعی، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۰۰۴۰۹۹۳۲

دایکندي: عبدالهادی رحیمی زاده، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۷۵۵۷۷۸۲۹

بامیان: محمدامین ابتهاج حجتی، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۷۶۷۰۱۲۳۴

غور: انجنیر علیداد لعلی، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۷۸۵۷۸۱۹۱

غزنی: حکمت الله نظری، شماره تماس:
۰۰۹۳۷۴۴۵۶۰۷۷۲

تاجیکستان - پروفیسور روشن رحمان، شماره تماس:
۰۰۹۹۲۹۱۹۸۹۰۲۰۸

ایران - مشهد: سید ابوطالب مظفری، شماره تماس:
۰۰۹۸۹۳۶۶۵۸۱۷۷

قم: مرکز فرهنگی نویسندگان افغانستان، محمدعلی جویا،
شماره تماس: ۰۰۹۸۹۱۰۲۰۴۸۰۰۷

تهران: صادق دهقان، شماره تماس: ۰۰۹۸۹۳۵۶۷۰۳۰۹۷

استرالیا - آدلاید: نادر احمدی، شماره تماس:
۰۰۶۱۴۳۲۱۴۰۲۷۷

اروپا - اروپای شرقی - ناروی: حمزه واعظی، شماره
تماس: ۰۰۴۷۹۶۸۵۷۳۳۱

اروپای مرکزی - انگلستان: ابراهیم افتخاری، شماره
تماس: ۰۰۴۴۷۵۸۷۶۹۱۴۵۵

صاحب امتیاز: بنیاد اندیشه

مدیرمسئول: داکتر محمدامین احمدی

معاون مدیرمسئول: داکتر امان الله فصیحی

سر دبیر: داکتر فرید خروش

هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):

احمدعلی عزیزاده، دین محمد جاوید، داکتر زکیه

عادللی، عبدالحمید عارفی، داکتر عبدالله شفایی، علی

امیری، قربانعلی انصاری، محمد توسلی غرجستانی،

داکتر محمدجواد صالحی، محمدسرور جوادی، داکتر

محمدشرف خواتی، داکتر محمدعلی جویا بنیاد اندیشه

محمد هدایت.

مدیر اجرایی: رشید محمدی

ویراستار: محمدقاسم الیاسی ترگانی

طراح جلد: هادی مروج

صفحه آرا: علی جمعه محمدی

فصلنامه اندیشه معاصر در ویرایش مطالب آزاد است.

نظرات طرح شده در مقالات الزاماً دیدگاه فصلنامه اندیشه معاصر
نیست.

تمام حقوق مادی و معنوی فصلنامه اندیشه معاصر برای بنیاد
اندیشه محفوظ است.

استفاده از مطالب فصلنامه اندیشه معاصر فقط با ذکر منبع مجاز است.

قیمت: ۲۰۰ افغانی

الف) نظام‌های انتخاباتی

انواع نظام‌های انتخاباتی؛ چگونگی طراحی، مزایا و معایب آن‌ها/ ترجمه: سرور دانش / ۹

نگاهی مقایسه‌ای به نظام‌های انتخاباتی؛ رأی واحد غیر قابل انتقال و رأی موازی/ محمدقاسم عرفانی / ۸۱

ضعف‌ها و معایب سیستم انتخاباتی افغانستان/ محمدرور جوادی / ۱۰۱

متناسب‌سازی نظام انتخاباتی با ارزش‌های قانون اساسی و وضعیت چندقومی کشور (با تأکید بر

انتخابات ولسی جرگه)/ محمداسحاق عارفی / ۱۲۵

نظام انتخاباتی افغانستان؛ چالش‌های موجود و چشم‌انداز آینده (میزگردی با حضور آقایان داکتر

محمدامین احمدی، عبدالستار سعادت و اسدالله سعادت)/ علی امیری / ۱۴۱

ب) انتخابات افغانستان؛ فرصت‌ها و چالش‌ها

انتخابات در دموکراسی بدون دموکرات؛ حراج حقوق شهروندی برای مافیای قدرت/ داکتر محمدشفق

خواتی / ۲۰۷

تحلیل فضای کشش انتخاباتی در افغانستان/ داکتر امان‌الله فصیحی / ۲۳۱

انتخابات و ارزش‌های دینی/ داکتر محمدجواد صالحی / ۲۴۹

تأثیر متقابل سیاست‌های مالی و پولی بر انتخابات/ محمدتوسلی غرجستانی / ۲۶۷

اهداف و عناصر نظام انتخاباتی معطوف به صلح در افغانستان با تمرکز بر ولسی جرگه/ داکتر اسدالله

امیری / ۲۹۱

انتخابات افغانستان و زنان؛ رفتارهای انتخاباتی، چالش‌ها و فرصت‌ها/ کاظمیه محقق / ۳۱۵

دموکراسی و انتخابات/ محمد هدایت / ۳۳۵

پیشینه انتخابات در افغانستان/ دین محمد جاوید / ۳۵۹

جایگاه هزاره‌ها در پارلمان افغانستان/ عبدالقیوم آبتی / ۳۹۱

انتخابات و وفاق ملی در افغانستان/ داکتر محمدامین مبلغ / ۴۱۱

ج) نظارت بر انتخابات

نظارت بر انتخابات در قوانین افغانستان/ داکتر عبدالعلی محمدی / ۴۳۵

مکانیزم‌های نظارت انتخاباتی/ سیدآصف حسینی / ۴۵۱

جرایم انتخاباتی در نظام حقوقی افغانستان/ رمضان حسنی / ۴۷۳

د) انتخابات در قوانین افغانستان

بررسی تطبیقی قوانین انتخاباتی ۱۳۴۳ و ۱۳۶۴ افغانستان/ داکتر زکیه عادل / ۴۹۵

اصول و معیارهای انتخابات در قوانین اساسی افغانستان/ عبدالحمید عارفی / ۵۱۳

ه) تجربیات سایر کشورها

انتخابات در کشورهای پسمانزعه/ قربانعلی انصاری / ۵۳۵

درک خشونت‌های انتخاباتی در آسیا/ ترجمه: محمدسخی رضایی / ۵۵۵

بررسی سیستم‌های انتخاباتی مورد اجرا در عراق/ ترجمه: حمید رضازاده / ۵۷۱

و) گزارش اصلاحات انتخاباتی

اصلاحات انتخاباتی، چرا و چگونه؟ (نگاهی گذرا به گزارش و بسته پیشنهادی کمیسیون خاص

اصلاحات انتخاباتی)/ محمد هدایت / ۵۹۷

استوارترین رکن دموکراسی افغانستان

دموکراسی امروز افغانستان، برخلاف دموکراسی‌های دیگر که بر پنج رکن استوار است (قانون اساسی، انتخابات، تفکیک قوا، احزاب سیاسی، مطبوعات و رسانه‌های مستقل)، بیشتر بر دو رکن استوار و پایدار مانده است! این ایستادگی بر دو ستون نه بدان جهت است که در ساخت و پیکربندی نظام سیاسی ما ستون‌های دیگری طراحی نشده است؛ بلکه بدین سبب است که این پنج رکن نه رشد متوازن داشته‌اند و نه هنوز یک رابطه نظام‌مند و ارگانیک بین آنها وجود دارد. این ناهماهنگی ساختاری باعث شده است دو رکن «انتخابات» و «رسانه‌های مستقل» بیشترین وزن دموکراسی افغانستان را بر دوش بکشند.

تاسیس ۱۳۹۴

انتخابات - با تمام کاستی‌هایش - هنوز تنها راهی است که به «جمهوریت» نظام سیاسی افغانستان مشروعیت می‌بخشد و به موازات آن، وجود آزادی بیان و رسانه‌های مستقل تنها فاکتورهایی هستند که اجازه نداده است تا حکومت‌گران، تخیل استیلای یک نظام استبدادی دیگر را در افغانستان در سر بپروراند. انتخابات و آزادی بیان در حالی اساسی‌ترین جلوه‌های دموکراسی در کشور ما به شمار می‌روند که قانون اساسی افغانستان (به عنوان محور ارکان دیگر) به دفعات نقض شده است، تفکیک قوای سه‌گانه و مرزبندی صلاحیت‌های شان هنوز متوازن و شفاف نیست، و سرانجام احزاب سیاسی ملی و منطبق بر تشکیلات معیاری، غایبان بزرگ دموکراسی افغانستان بوده‌اند. استوار بودن نظام سیاسی افغانستان بر دو رکن انتخابات و رسانه‌های مستقل زمانی مستندتر می‌شود که بسیاری از مردم افغانستان هنوز تغییر نظام‌های

سیاسی مبتنی بر کودتاهای خونبار و تصاحب خشونت‌بار قدرت را به حافظه دارند و بسیاری از اهالی اندیشه و قلم هنوز هم به سختی باور می‌کنند که می‌توانند صدر تا ذیل نظام سیاسی را به نقد بکشند اما زبان‌شان از حلقوم‌شان بیرون کشیده نشود.

تمام نظام‌های سیاسی گذشته افغانستان علیرغم تفاوت در ساختارها و عناوین، دارای یک وجه مشترک بوده‌اند: «ادعای کسب مشروعیت از اراده مردم افغانستان». این ادعای نظام‌های سیاسی گذشته بدون پشتوانه استنادی نیز نبوده؛ در اکثر نظام‌های سیاسی گذشته قانون اساسی مدوّن، تفکیک قوا، پارلمان و احزاب متعدد سیاسی وجود داشت. اما واقعیت این بود که در غیاب انتخابات و رسانه‌های مستقل، ارکان‌های مذکور تنها ابزاری بودند در خدمت حکومت برای توجیه مشروعیتی که از اراده مردم بدست نیامده بود. این همان نکته متضادی است که دموکراسی امروز افغانستان را با نظام‌های سیاسی گذشته‌اش متفاوت و متمایز کرده است.

انتخابات هنوز استوارترین رکن دموکراسی افغانستان به شمار می‌رود. این پروسه به رغم تمام کاستی‌ها و نارسایی‌هایش، برای شهروندان افغانستان هنوز جذاب‌ترین بخش تعامل میان «مردم» و «حکومت و حکومت‌گران» را تشکیل می‌دهد. در بُعد خارجی، هنوز صف‌های بلند زنان و دختران برقع‌پوش افغانستان در روز رأی‌دهی است که نظام سیاسی افغانستان را در عرصه بین‌المللی مشروع و جذاب نگه داشته است. در بُعد داخلی اما، فروکاستن صف‌های طویل رأی‌دهی شهروندان افغانستان تنها به جدابیت و جلوه‌های رسانه‌ای، ستمی است نابخشودنی به دیرپاترین آرمان سیاسی و اجتماعی مردم افغانستان؛ آرمانی که انسان‌های زیادی برای تحقق آن پای چوبه دار رفتند و سر بر خاک نهادند. در حقیقت از نظر بسیاری از شهروندان افغانستان، انتخابات و حق رأی‌دادن، خون‌بهای نیاکان و پدران‌شان هست که آن را با هزینه گزافی به دست آورده‌اند. از همین رو است که از ابتدای ایجاد نظام سیاسی فعلی تا حال حاضر، نمودار ناامنی و میزان امیدواری شهروندان افغانستان به آینده سیر نزولی داشته است، اما تجربه سال گذشته در انتخابات ریاست جمهوری ثابت کرد که از میزان طول و عرض صف‌های انتخاباتی در روز رأی‌گیری کاسته نشده است. ایجاد فضای دوقطبی و در مواردی تنش‌زا شدن فضای کمپاین در انتخابات گذشته، بیانگر این است که شهروندان افغانستان به تأثیرگذاری اراده و نظرشان

پی برده‌اند و این رکن مهم مردم‌سالاری را که در حقیقت مردمی‌ترین آن نیز هست، همچنان استوار نگه داشته‌اند. این استواری اما بدان معنا نیست که سازوکارهای ساختار نظام انتخاباتی افغانستان و میزان باورمندی تمام سیاستمداران و احزاب سیاسی به ارزش‌های مردم‌سالارانه نیز به همین استواری و استحکام است.

پس از گذشت پانزده سال، به نظر می‌رسد مردم افغانستان یک بار دیگر بر سر دوراهی سرنوشت‌سازی قرار گرفته‌اند. این دوراهی، یک توالی و تسلسل شناخته شده در تاریخ افغانستان است. دوره زمانی این توالی‌ها لزوماً ۱۵ ساله نبوده، اما با اندکی تفاوت در فاصله سال‌ها، همواره رخ داده و هر زمان که رخ داده، ویرانگر و ساختاربرانداز بوده است: پادشاه‌گردشی‌های متعدد و خونبار، برآمدن نظام جمهوری از دل کودتا، تأسیس خشونت‌بار نظام مارکسیستی، استیلای آنارشیسم حکومت جهادی، ظهور ویرانگر امارت طالبانی، و سرانجام روی کار آمدن نظام دموکراتیک فعلی. پیش‌بینی تکرار یک تحول و تسلسل جدید در نظام سیاسی افغانستان تنها در حد یک فرضیه است، اما یک واقعیت روشن است: اگر چنین تحولی رخ دهد، اولین ستون‌هایی که فروخواهند ریخت، انتخابات، رسانه‌های مستقل و آزادی بیان است.

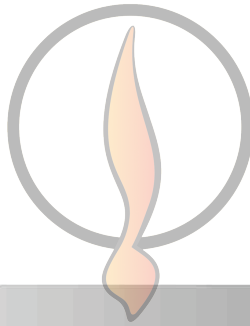
واقعیت این است که نظام سیاسی افغانستان بطور کل و نظام انتخاباتی کشور بطور خاص در برابر چالش‌ها و خلاءهای پیش‌بینی نشده‌ای قرار گرفته است که حاصل ساختار ناهمگون سیاسی، پیشینه کوتاه، پیچیدگی تعامل اقوام و مذاهب متفاوت، تأثیرگذاری فرهنگ سیاسی قبیله‌ای و بسترهای تاریخی به شدت پارادوکسیکال کشور ما است. بحران انتخابات ریاست جمهوری در سال گذشته نمونه‌ای برجسته از این نارسایی‌ها و دشواری‌هایی است که از درون آن ساختاری به نام حکومت وحدت ملی بیرون آمد. در شرایط دشوار بعد از انتخابات، تعامل بر سر تشکیل حکومت وحدت ملی مناسب‌ترین گزینه برای جلوگیری از فروپاشی ساختار نظام سیاسی محسوب می‌شد، اما حالا مشخص شده است که این ساختار دارای خلاءها و ضعف‌هایی است که از ابتدا چندان قابل پیش‌بینی نبود. به عنوان مثال یکی از مهمترین چالش‌ها، انتخابات پارلمانی پیش‌رو است که استوارترین رکن دموکراسی افغانستان، یعنی پروسه انتخابات و نظام انتخاباتی را با پرسش‌های جدی مواجه ساخته است. انتخابات پارلمانی

سال پیش‌رو، آزمون مرگ و زندگی نظام سیاسی دموکراتیک افغانستان است. گذر از این آزمون، به میزان زیادی تعیین کننده مسیر سیاسی آینده افغانستان خواهد بود.

با توجه به آنچه گفته شد، فصلنامه اندیشه معاصر به دلیل اهمیت موضوع انتخابات، پروسه انتخابات و نظام انتخاباتی افغانستان را محور مباحث این شماره‌اش قرار داده است. در این شماره تلاش شده است نگاهی تخصصی و تحلیلی داشته باشیم در شش بخش متفاوت: معرفی انواع نظام‌های انتخاباتی رایج در دنیا و تحلیل مزایا و معایب هر یک در مقایسه با نظام انتخاباتی افغانستان؛ فرصت‌ها و چالش‌های فراروی انتخابات افغانستان؛ میکانیسم‌های نظارت بر انتخابات و جرایم انتخاباتی؛ انتخابات در قوانین افغانستان با در نظر داشت اصول و معیارهایی که در قوانین گذشته افغانستان به کار رفته است؛ و سرانجام تجربه انتخابات در سایر کشورها که به لحاظ وضعیت سیاسی و بافت اجتماعی - قومی با افغانستان مشابهت دارند.

... و سخن پایانی در مورد حجم و اندازه نسبتاً متفاوت شماره دوم فصلنامه اندیشه معاصر: قرار بود محور شماره دوم فصلنامه اندیشه معاصر، قانون اساسی و مقالات حقوقی باشد. اما به دلیل اهمیت موضوع انتخابات پیش‌رو و تأخیری که در اصلاحات نظام انتخاباتی کشور به وجود آمد و منجر به شکل‌گیری یک گفتمان وسیع سیاسی و رسانه‌ای در این مورد گردید، دست‌اندرکاران فصلنامه اندیشه معاصر بر آن شدند که نظام انتخاباتی کشور، چالش‌ها و چشم‌انداز انتخابات‌های آینده را محور این شماره قرار دهند. زمانی که در این خصوص فراخوان داده شد، خوشبختانه با استقبال خوبی مواجه شدیم و تعداد زیادی مقاله از اصحاب فکر و اندیشه دریافت کردیم. با توجه به تعدد مقالات، ابتدا تصمیم بر این شد که تعدادی مقاله از بین آنان گزینش شود، اما سرانجام با در نظر داشت اهمیت موضوع انتخابات، تصمیم گرفتیم اکثر مقالات را در این مجموعه بگنجانیم تا به عنوان یک مجموعه غنی مورد استفاده خوانندگان قرار گیرد... و چنین شد که حجم این شماره بر خلاف رویه معمول، بیشتر از ۶۰۰ صفحه را در بر گرفت.

سردبیر

الف - نظام های انتخاباتی

بنیاد اندیشه

- انواع نظام های انتخاباتی؛ چگونگی طراحی، مزایا و معایب آنها/ ترجمه: سرور دانش
- نگاهی مقایسه ای به نظام های انتخاباتی؛ رأی واحد غیر قابل انتقال و رأی موازی/ محمد قاسم عرفانی
- ضعف ها و معایب سیستم انتخاباتی افغانستان/ محمد سرور جوادی
- متناسب سازی نظام انتخاباتی با ارزش های قانون اساسی و وضعیت چندقومی کشور با تأکید بر انتخابات ولسی جرگه/ محمد اسحاق عارفی
- نظام انتخاباتی افغانستان؛ چالش های موجود و چشم انداز آینده (میزگردی با حضور آقایان داکتر محمد امین احمدی، عبدالستار سعادت و اسدالله سعادت)/ علی امیری